

891.99

m-68

391.542-2

Խ-70

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ
№ 12 ԲԱՆՎՈՐԱԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ № 12

ԵԴՈՒԱՐԴ ԽՈՃԻԿ

ՍԵՐԸ ԶՐՀՈՐԻ ԱՓԻՆ

ԼԻՐԻԿԱԿԱՆ ԿՈՍԵԴԻԱ 1 ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՄԲ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1928

19 NOV 2011

891 99

Խ-68

W

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹ. ԳԼԽ. ՎԱՐՁՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՄ № 12

ԲԱՆԳՅՈՒՂ. ԹԱՏՐՈՆ

№ 12

ԵԴՈՒԱՐԴ ԽՈՃԻԿ

ՍԵՐԸ ԶՐՀՈՐԻ ԱՓԻՆ

Լիբիական կոմեդիա 1 գործողությամբ

14263-57

68

Հր. № 863: Գրառեպար № 1044 (բ): Տիրած 1500
 Պետրատի առաջին տպարան Վաղարշապատում
 Պատվեր № 257

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

ՏԵՐ-ԲԱՐՍԵՂ, մոտ հիսուն տարեկան քահանա, կլոր, գիրուկ,
 կարմրելե և չերկար մորուս:

ՍՈՆԱ, չերիտասարդ հարս:

ԱՆԹԱՌԱՄ, նշանված աղջիկ:

ՀԵՐԻԲՆԱԶ, նորահարս, գլուղի գեղեցկուհիներից:

Ա. ԿՈՄՍՈՄՈՂ (կրճքերին «ԿԻՄ»-ի նշան, գլուղի չերիտասարդ -
 Բ. ԿՈՄՍՈՄՈՂ ներից:

Ա. ՅԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Բ.	»	} գլուղի չերիտասարդներից ընկերներ:
Գ.	»	
Դ.	»	
ՅԵ.	»	

Բեմը ներկայացնում է հայկական գյուղի ծայրամաս. աջ անկյունում ջրհոր. հաստ թռիկ, ծայրին մի անպիտան դույլ: Հեռավում, աջ կողմով, բարձրության վրա անտառ, վոր քանի գնում բարձրանում յեվ խտանում է. դեպի ձախ՝ լեռներ, վրաներն արոտատեղեր յեվ արտեր: Բեմի վրա անհարթություն. բարեր՝ մեծ ու փոքր, փոսեր, խոտ յեվ այլն: Ջրհորի մոտ ջուր ու ցեխ:

Որը վերջանում է. վերջալույս. գործողության ընթացքին կամաց-կամաց մթնում է յեվ գիշեր դառնում:

Վարագույրը բացվելիս հեռվից լսվում է յերգ. «Ձիգ տու բաշի, այ յեզնր», վորը կամաց-կամաց մոտենում է, ապա նորից հեռանում յեվ կորչում. մեջ ընդ մեջ լսվում է նայեվ սայլերի հոնչոց, սայլ քող գյուղացիների «փույու հա՛», «բաշի հա՛», «հա Շեկ ջան», «հա կարմիր ջան» յեվ այլ բացականչություններ:

Պետք է տալ այն տպավորությունը, թե գյուղացիները վերադառնում են աշխատանքից յեվ վոր գյուղի ուրը վերջանում է: Վարագույրը բացվելիս, վազելով անցնում է մի գյուղացի յերիտասարդ՝ նշալով. «Արա, մեր կովը չկա, արա այ Ակոբ, չես լսո՞ւմ, արա մեր կովը» յեվ հեռվում կամաց անհետանում: Կողքով ձայն, մի անցնող գյուղացու. «Եղպես կովն ել սա՛տկի հա. շաբաթը չորս անգամ նամբենա կորցնում»: Հեռվից շարունակվում է. «Ձիգ տու, բաշի, այ յեզնր»: Բեմի վրա յե ԱՆԹԱՌԱՄԸ, վորը ջուր է քաշում ջրհորից: Մտնում է Սոնան ձախ կողմից — ուսին սափոր:

ՏԵՍԻԼ I

ԱՆԹԱՌԱՄ ՅԵՎ ՍՈՆԱ

ՍՈՆԱ.— Անթառամ, աղջի եղ դ՞ու չես: Դե լավ, շուտ արա, վռաղ եմ, մի նիմուտ չեմ կարող սպասել:

ԱՆԹԱՌԱՄ.— Հը, ի՞նչ կա... աղջի, ես ի՞նչ հալի չես. մարդդ ելի հո չի՞ թակել:

ՍՈՆԱ.— Թակի՞... պրծավ: Ել կարա՞ ձեռք բարձրացնի վրո՞ս... անցավ...

ԱՆԹԱՌԱՄ.— Հը, ի՞նչ կա...

ՍՈՆԱ.— Են, վոր Կին-բաժնից անցյալ ուրը կանչել ելին ու մի լավ դաս տվել. Գյուղ-խորհուրդն ել կանչել, ստորագրություն ա վերցրել... Ենպես վոր անահ գնում եմ Լիկկայան: Աղջի, հիմի մին կարդում եմ ու գրում, վոր քեֆդ գա: «Մաճկալ», «Հայաստանի աշխատավորուհի» յեմ կարդում: Ենպես լավ-լավ բաներ կան միջին գրած, այ երեխուն պահելու մասին շատ խելոք բաներ կարդացի «Հայաստանի աշխատավորուհու» միջին: Դու ինչի՞ չես գալիս: (Դցում է դույլը քրհոր):

ԱՆԹԱՌԱՄ.— Հերս հո գիտես, ի՞նչ մարդ ա: Համա վոչինչ, նշանածս ասում ա, պսակվենք, նրանից հետո ամեն ինչ լավ կլինի: Դե ինքը Կարմիր բանակ գնացած-եկած ա, եստեղ ուսում ա առել, աշխարհի չարն ու բարին ջոկել ա սովորել. ասում ա քեզ ել պիտի մարդ դարձնեմ, աչքերդ բաց անեմ, թե չե, անգրագետ մարդն անասուն ա, հալվան ա, վոչ ավել, փոչ պակաս: (Յերեվում է Հերիֆնազը ձախից դանդաղ ու նեմախալ):

ՏԵՍԻԼ II

ՆՈՒՅՆՔ ՅԵՎ ՀԵՐԻՔՆԱԶ

ԱՆԹԱՌԱՄ.— Ես Հերիքնազը չե՞... հա... Հերիքնազ, աղջի, ի՞նչ ես եղպես հերոտեի... Նորահարսն ել եղ դալդի նալվածք ունենա՞մ...

մել, փախչելու հնար եր փնտռում, հանկարծ ցնցվում է, յերկու ձեռնով ամբողջ ուժով տեսերին հրում է յես, վարք ցեխից ու փառերից սրտովում է, հավասարակշռությունը չի կարողանում գտնել ու քրհորն է քնկնում):

(Հերիքնազը մի պահ մնում է փառացած, հեռվից լսվում է ձայն. «Առա, հե՛յ, առա, ետր ինչի՞ քաղա զագեր չկար, առա հե՛յ, Վարդա՛ն»... Պատասխան ձայն ավելի մոտից. «Ետր փոսք չեկա՛վ»: Հերիքնազը կարծես ձայներից սրավում է, սարսափով այս ու այն կողմը նայում, կարծես նոր է հասկանում կասարվածը յեվ սարսափահար անհետանում աջ կողմով: Բեմը մնում է դատարկ: Յերեվում է մեծ յեվ լրիվ լուսինը, վարք սփռում է իր լուսավոր շողեր շուրջը: Հեռվից լսվում է շվիի քնկերակցությամբ յերգի ձայն. «Լուսնակն անուշ, հովն անուշ, շինականի փունջ անուշ» յեվ այլն: Յերգը կամաց-կամաց փչչ մոտենում է ու կտրվում: Ապա լսվում է խմբական յերգ. «Դու Կարմիր բանակ, դու հզոր բանակ» յեվ այլն, վարք փանի գնում մոտենում է յեվ յերբ բոլորովին մոտենում է, հանկարծ լսվում է մի ուժեղ ձայն, վարք քնկերակցում է յերգը. «Տղաներ հերիք ա, գլուղ եմ մեկնում, քնած ա խալիսը»: Լուռ, բայց աշխույժով լավ տրամադրությամբ բեմ են մեկնում դիմացի յեռների կողմից մի խումբ գեղջուկ յերիսասարգներ, վորոնցից յերկուսի կրծքին «ԿԻՄ»-ի նշաններ):

ՏԵՍԻՆ IV

Ա. Բ. Գ. Դ. ՅԵ. ՅԵՐԻՏԱՍՍԱՐԴՆԵՐ ՅԵՎ Ա. Բ. ԿՈՄՍՈՄՈՂՆԵՐ

Բ. ՅԵՐԻՏ.—Տղաներ, համա իգիթ ենք հա՛, առանց վախի ու սատանի ես մի՞նում, եսքան ճամբա կտրեցինք սարերով ու չորերով:

Ա. ԿՈՄՍՈՄՈՂ.—Ե՛յ, դու յեվ բան ասացիր: Իգիթության ի՞նչ կա եստեղ. ահն ու սատանեն վրն ա, եղ ամենն ել մարդու հնարած բաներն են, քավթառած պապ չենք վոր...

Բ. ԿՈՄՍՈՄՈՂ.—Վոր ինքը հնարի սատանին, ինքն ել վախից սրտածաք ըլի:

Ա. ՅԵՐԻՏ.—Սատանից, ախպեր, յես վախում եմ. ինչ վոր դրուստ ա՛ դրուստ ա:

Գ. ՅԵՐԻՏ.—Յես ել հավատում եմ. վոր սատանա ասեմ, չար վորգի ասեմ, դրա պես ինչ վոր մի բան կա:

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—Հմի ասում եք յանի սատանա չկա ելի՞, հը՞...

Ա. ԿՈՄՍՈՂ.—Վոչ հրեշտակ, վոչ սատանա. եղ ամենը հնարովի բաներ են:

Բ. ԿՈՄՍՈՂ.—Հնարողն ել տերտերներն ու մոլլաներն են. հավատացողներն ել անխելքներն ու խավար մարդիկ են:

Դ. ՅԵՐԻՏ.—Դրուստն ասեմ, յես ենքան ել եղ թավուր բաների շատ հավատացող չեմ, համա մեր ողում ձմեռներն ենպիսի բաներ են պատմում, վոր չհավատալ չես կարում. մարդիկ իրենց աչքով են տեսել, իրենց հետ պատահած:

Ա. ԿՈՄՍՈՂ.—Եղ մենք գիտենք, թե վրնց տեսած ու պատահած

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—(Կտրելով) Տո, հիմի ես սհաթիս, թվ ա իմանում՝ սատանեն ի՞նչ կերպարանք առած ախանջ ա դնում մեզ ու հետո...

Բ. ԿՈՄՍՈՂ.—(Կտրելով) Տո, դե ձենդ, փախչոտ, արա, մեզ հետ դարոց արի, մի քիչ աչքերդ բացվեն, լուսավորվես, ու ել ախմախ-ախմախ բաներ դուրս չտաս...

Ա. ԿՈՄՍՈՂ.—Տղաներ, աչ ձեզ մի պատմություն անեմ, տեսեք, թե սատանեն վրնց ա սատանություն անում ու անգետ ու խավար մարդու ախմախությունից ոգտվում: Լավ ախանջ արեք, թե սատանեն թվ ա ու սատանին հավատողն ի՞նչ: Մի գեղացի, մի լավ ձի յետքից գցած, ինքն ել առջևից, սանձից բռնած, ամալի չորով գնում ա: Եղ կողմերում ել ապրելիս ա յեղել մի աժդահա, բոլով ու բուսածով, շատ հայտնի ձիու գող: Թարսի, թե պատահմունքի գողով ես ձիու գողը մոտիկ անցնելիս ա լինում ու տեսնում: Ձին դուրն ա գալիս. մեծ փող կրոներ թե ծախեր, բայց վրնց գողանար, գողանալը հեշտ չեր: Սկսում ա կարճ ճանապարհ հետևել: Մին ել ճամբի ափին մի սև, կեղտոտ ճահիճ: Ես ձիու գողս, ել յերկար չի մտածում, տկլորանում ա ու մեջը մտնում: Եստեղ, ախպեր, վոտից գլուխ իրեն ցնխոտում ա, սևանում ու դուրս գալիս վրնց վոր սև հրեշ: Եղ կերպարանքով հասնում ա ձիուն, կամացուկ ձիու սանձը յետ առնում, իրեն գլխին անցնում, ձիուն ել մի կողմ քշում ու ինքը ձիու տեղ գնում գեղացու յեպից: Շատ են գնում, թե քիչ, յերբ վոր ձին ել չի յերևում, ես ձիու գողս սկսում ա շարժումներ անել, գեղացին սանձը քաշում ա, սա ելի, գեղացին հերքոտած մի պինդ ելի քաշել ա ուզում, մեկ ել յետ նայում, ի՞նչ ա տեսնում, ձիու տեղ մի հրեշ, սատանա, սև, աչքերը չոռած, բերանը բաց, լեզուն դուրս, թևերը տարա-

ծած, ճանկերը ցցա՛ծ, մի խոսքով՝ զարգանդ: Գեղացու սիր-
տը ճաքում ա, վաչ թե իմն ել հստեղ եր հատեի, աման
սուրբ կուլս Մարիամ ա ճշում, սանձը թողնում ու գլխա-
պատառ պոկ տալիս, վազում, առանց չեռ նայելու: Ձիու
գողը, վոնց վոր հիմի դուք, ծիծաղում ա, գնում առվում
լողանում, շորերը հագնում, ձին նստում ու գնա ու գնա:
(Պատմության ընթացքին համապատասխան կեցվածքներ, արտա-
հայտություններ լեվ բացականչություններ, ծիծաղ, վերջում՝
«Վայ, ռան վորդի, վայ», «Այ, ուսա գող», «Դուս սասանա»
լեվ այլն:)

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Հիմի են գեղացին սրտաճաք կվազեր գեղ, գեղա-
միջում կհավաքեր գեղացիներին ու չեղածը մեկը հարյուր
դարձրած կպատմեր, թե վոնց սատանան ձիու կերպարան-
քումն եր, հետո ել չեռ իրեն կերպարանքն առավ ու ինքն
եկ...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Վերելով) Ու եղպես ձենը հարևան գեղերը... Լուսն՝
ուղտ, ուղտը՝ փիղ... Սատանա չերևալու մասին նոր պատ-
մություն, նոր հեքիաթ... (Հանկարծ ջրհորից լսվում է ռա-
խուկ լեվ անոռո՛ւ ձայն. «Ոգնեցե՛ք»: Բայորը ցնցվում են ու
մնում տարբեր պողպատի բարացած: Մի պահ լուրջուն):

Դ. ՅԵՐԻՏ.—(Վախով) Ա, ես ի՞նչ եր...

Գ. ՅԵՐԻՏ.—(Համարյա կարկամ) Ես վորտեղի՞ց եր...

Ա. ՅԵՐԻՏ.—(Վախով) Չիմացա... (Ջրհորից ձայնը կրկնվում է քիչ
ավելի բարձր ու ավելի վառ. «Ոգնություն»...)

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Ձենը ջրհորիցն ա...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Հա, բայց ի՞նչ գործ ունի ձենը ջրհորում: Չլի
մարդ ա ընկել մեջը:

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—(Վարկամած). Ս-ս-ս, ի՞նչ մարդ, արա, չես գիտեմ
ի՞նչ ա:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Գիտե՛ս, ի՞նչ ա...

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—(Վերադառնալով). Գիտեմ, հա...

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Ի՞նչ, դե առա:

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—(Վերադառնալով) Իմ պապս պատմում եր, վոր ես ջրհո-
րում ապրում ա ջրի սատանա...

ՅԵՐԻՏԱՍՍԱՐԴՆԵՐ.—Վ-ա-ա-ա-ա...

ԿՈՄՍՈՄՈՒՆԵՐ.—Ե-Ե-Ե...

Յ ԿՅԵՐԻՏ.—Եղպես տարեն մի լերկն ա նգամ լերևում ա. ջր-
հորի տակից կանչում ա ոգնեցեք, վոր մարդիկ կարծենան,
թե մարդ ա ընկել ու խեղդվում ա, գնան ազատելու, քաշի
ներքե ու խեղդի:

ՅԵՐԻՏԱՍՍԱՐԴՆԵՐ.—Վ-ա-ա-ա... ճղենք: (Շարժում):

ԵՈՄՍՈՄՈՒՆԵՐ.—Ե-Ե-Ե... Հիմարներ... սպասեք... (Նրանց
կանգնեցնելու շարժում: «Ոգնեցե՛ք» ձայն ջրհորից: Մի պահ
լուրջուն):

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Տղաներ, հենց նոր եղ մասին ելինք խոսում, թե
սատանա ու հրեշտակ չկա, եզ բոլորը տերտերների հնարած
ստույթյուններն են: Եստեղ դժբախտությունն ա պատահել.
Ջրհորում մարդ կա:

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Դրուստ ա, մարդ ա ընկել. կարա խեղդվի, թե
չոգնենք ու չհանենք, ել ուժ չի ունենա դիմանա, կթուլա-
նա ու կխեղդվի:

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—Յես ասում եմ չխարվեք սատանայից: Գնանք տներս:
(Ջրհորից լսվում է. «Ոգնեցե՛ք»: Համապատասխան շարժում):

Բ. ՅԵՐԻՏ.—Ախպեր, եստեղ թամամ վոր սատանի մատը կա:
Խեղդվում ա խեղդվի: Գնանք...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Ամոթ ա տո... չեք ոգնում հա, լավ, չերկուսովս
կհանենք խեղճին, թող ես ել նոր փաստ լինի, վոր սատա-
նա ու դե, հրեշտակ ու սուրբ, յա թե չե չար վոգի չկա,
վոր եզ ամենը խարեբա տերտերների ու ախմախ տերացու-
ների սարքած բաներն են: (Ա. լեվ Բ. կոմսունդներն առաջա-
նում են դեպի ջրհոր: Լսվում է «Ոգնեցե՛ք»: Մի պահ կանգ-
նում են: Յերիսասարդները կծկվում են: Ա. լեվ Բ. կոմսունդնե-
րը շարունակում են առաջանալ դեպի ջրհոր: Յերիսասարդ-
ներն անում են շարժում դեպի յես լեվ սպասողական ու սար-
սափի արտահայտություններով մնում բարացած):

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—Արա, վաչ թե խաթի գաք, մեղք եք, ինադ մի ա-
նեք: Ատրճանակներդ հանեցեք ու չերկուսով միասին կրա-
կեցեք ջրհորի մեջ, թող եզ անտերը սատկի, գեղն ել կա-
զատեք...

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Ի՛հ, ախմախ, չերը պիտի խելքի գաս... Հիմի
կտեսենք, թե մե՞նք կկորչենք, թե մի մարդ կազատենք:
(Վերցնում են բոկը լեվ կռնում դեպի ջրհոր, վորտեղից ելի
լսվում է «Ոգնեցե՛ք»: Շարժում րե յերիսասարդների կողմից
լեվ րե կոմսունդների մոտ):

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Կռանալով ջրհորի վրա յեվ յերկու ձեռները բերնին դրած նշում է)։ Արա հեյ, արա, արա, հեյ, արա թուղը բռնի, գցում ենք։ (Յերիսասարդներն ավելի սառսափ յեվ յարվածու-րյուն են ցուցաբերում։ Ա. յեվ Բ. կոմսումայները բոկն իջեցնում են ջրհորը)։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Համա խորն ա հա...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Նույն ձեպով նշում է)։ Հը, բռնի, ով ես եղանդ, բռնի-ի։ (Թուր շարժում են, հանկարծ մնում)։

Ա. ՅԵՎ Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Միասին) Բռնեց։ Դե քաշենք։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Քաշելով) Համա ջանալար ա չերեւում հա... Ես ինչ ծանր ա... քառասուն փութ կըլնի, աչ... Տո, չեկեք ոգնեցեք Է... (Պատասխան չեն ստանում։ միասին շարունակում են քաշել վեր մեծ դժվարությամբ յեվ սննդով)։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Հասալ, հա, պրծալ, հա։ Դե ապա, թեկերից բռնենք ու դուրս քաշենք։ (Բռնում են քեկերից ու վեր քաշում։ Յերեկում է Տեր-Բարսեղի բաց գլուխը յեվ քրպած պիս-միտու-րը։ Մի պահ կոմսումայները մնում են տեղում)։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Արա, արա ես ռի ա։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Նույնպես ապշած)։ Տեր-Բարսեղը չի։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Դեռ զարմանալով) Նա չե կի... (Քաշում են դուրս, դնում բեմի մեջտեղում։ Մինչև այդ յերիսասարդները համար-յա կիսով չափ քաղնված, քառացել են իրենց տեղերում)։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Տեր-Բարսեղ, եղ դու չես։ (Տեր-Բարսեղը մտած տեղն ուղղվում յեվ ուժի յե գալիս կամաց-կամաց)։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Ա, դե մի ձեն հանի չե... (Լուրջուն։ Յերիսասարդ-ները հետաքրքրությունից ֆիչ-ֆիչ յերեկում են)։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Տեր-Բարսեղ, հը, խելքդ գլուխդ չեկալ, մի ձեն հանի չե...

ՏԵՐ-ԲԱՐՍԵՂ.—Փառք քեզ, յերկնավոր թագավոր, փառք քեզ...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Այ, սաղ ուր, եղպես Է, մին խոսա, վոր ես քու մոլորյալ հոտդ հավատա, թե դու քու մոգոնած սատանին չես ու իրենց սուրբ հովիթն ես։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Հը, ջրհորը վճնց ընկար։ Կնձնք ունեյիր ենտեղ, թե նշանդրեք։

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—Որհնյալ լինիք աստձի աստծո և միաձնին չուրո, տերն մեր հիսուս քրիստոսի, ամեն։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Դու կոմսումայներին հետ ես խոսում։ Ենպես վոր եղ քու աստծու աստձի կամ թե չե քրիստոսի չետեի մասին թող։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Դու մեզ են ասա, վճնց ընկար ջրհորը։

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—Ե, վորդակք, պատահեցավ էլի...

Ա. ՅԵՎ Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Միասին) Ախր վճնց է...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Մութն եր, չտեսար։

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—Չե...

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Թե մեկը գցեց...

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—(Վախեցած) Վճնց թե, չե, չե, մարդ չի գցել։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Բա վճնց չեղավ։ (Յերիսասարդները մինչ այդ սիւր-տառ մտեցել են)։

Գ. ՅԵՐԻՏ.—Տեր հայր, դու չես...

ՅԵ. ՅԵՐԻՏ.—Ա տեր, ես դու չես...

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—(Մեկիկ-մեկիկ գննելով բոլորին խիստ սրբացած) Հա, չես եմ վորդակք։

ՅԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ.—(Միասին) Վա-ա-ա...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Հը, տեսաք, վոր սատանա չեր ու մարդ եր, են ել ձեր տերտերը, սուրբ հովիվը։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Յե. յերիսասարդին)։ Հը, ասում եյիր ասորճանակից կրակեցեք։ Լսելիք քու խելոք խոսքերին ես խեղճ տեր-Բարսեղի հալը վճնց կլինեի, աչ ախմախի մեծը ախմախ։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Դե խոսեցեք Է... Թողնենք ճղենք... Վոր ճղելիք, խո ես տերտերը կխեղդվեմ։ Ես ել ձեզ նոր փաստ սատա-նի ու վողու մասին։ Դե հիմի չեղ գնացեք ու հավատացեք տերտերներին։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Տեր-Բարսեղին)։ Տերտեր, ենքան սուտ խոսեցիր, խաբեցիր թե սատանա կա, վոր դու պիտի քո մոգոնած սաթի զոհը դառնայիր։ Գեղ սատանի տեղ եյին դրել քու վողխարները, վճնց ես հավանում։

Ա. ՅԵՐԻՏ.—Իմ արևը, կամաց-կամաց սկսում եմ հասկանալ ես սա-տանի ու հրեշտակի ինչ ըլնելը։

Դ. ՅԵՐԻՏ.—Յես ասի են գլխից, թե եղ թավուր բաների չեմ հավատում։

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Կամաց-կամաց ավելին կիմանաք։ Լիկկայան չե-կեք, քաղխմբակ մտեք, շատ բան կիմանաք։ Հիմի, տերտեր, պատմի, թե վճնց ընկար ջրհորը։

ՄԻՔԱՆԻՍԸ.—Հա, տերտեր, պատմի լսենք։

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—Ջարդված եմ, որհնաձեներ, թողեք գնամ տուն, ե-գուց կպատմեմ։

Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Տեր-Բարսեղին)։ Վոչինչ, հիմի մի յերկու խոսքով ասա, մանրամասն եզուց կպատմես։

ՄԻՔԱՆԻՍԸ.—Հա, ա տեր, պատմի, մի չերկու խոսքով:

ՄԻ ՅԵՐԿՈՒՍԸ.—Հա, հետո կանանք տուն:

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—(Սկզբում կլմխալով, ապա փոքրվելով, վերջը վերադառնալով): Զավակներս, իրիկունը ժամը պրծա, քեֆս խարաբեր, կամաց-կամաց ման գալով եկա ջրհորի ափը: Եստեղ սիրուն տեղ ա, մարդու սիրտը բացում ա, արդեն մթնում եր, շագնագալի չեղ հով եր փչում: Ջրհորի մոտ մարդ չկար: Նստեցի ջրհորի ափին, մի քիչ հանգստանամ: Նստել ելի ու միտք ելի անում: Միտք ելի անում աշխարհումս շատացած, բազմացած փչացածության, անասովածության, մարդկային քաղում մեղքերի մասին, վորոնք մտքովս չեկան ու անցան, չես ել բարով-խերով ես ժողովրդի հովի՞ն եմ. բարուն աղոթող, չարին հալածող, մեղքերի դեմ կովող. ժամանակիս մեղքերն ել շատ են: Ի՞նչ պահեմ, սիրտս լցվեց, արցունքները հեղեղի պես վազել սկսեցին, աչքերս մթնեց... Սկսեցի ձեռքերս վեր բարձրացրած աղոթք անել, աղոթք անել առ աստված, առ փրկիչ, վոր փրկի մարդկությունն, ամենայն անբարոյականութենե, գողութենե, շուռթենե. ես պես շատ եմ աղոթել, թե քիչ, չեմ հիշում, տարվել եմ, մի տեսակ վերացել եմ աշխարհքիս չերեսից: Ինչ-վոր ասես հրեշտակների հետ ըլնմ խոսելիս, ել բան չեմ հիշում: Մեկ ել ուշքի չեմ գալիս, վոր պատեպատ եմ դիպում, հետո՞ չը՝ ըմբ, ջրի մեջ ու գլխի չեմ ընկնում, վոր ջրհորումն եմ... Մի քիչ ել ուշ վրա հասնելիք, ել չեյի կարողանա դիմանալ: Կը խեղդվելի: (Տեսերի պատմության ընթացքին բոլոր սեղավորված են նրա շուրջը զանազան պոզաներով: Ա. լեվ. Բ կոմսոմոյներն իրար կողքի: Յերիսասարգներն ավելի հավաստվ են վերաբերվում լեվ անգամ մի յերկուսը տարված են, իսկ կոմսոմոյներն ընդհակառակը: Վերջացնելուն պես):

ՅԵՐԿՈՒՍԱՍԻՐԴՆԵՐ.—Վա՛ւ-ա՛ւ...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Բ. կոմսոմոյին) Եստեղ մի շանվորդություն կա...

Ա. ՅԵՐԿ.—(Ինչ-վոր կասկածոս). Յանի ես պատմությանը հավատանք .. չը... Թե...

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Հանկարծ ցածր) Տղաներ, սպասեք, գիշերվա ես ժամին գեղից ո՞վ ա դուրս գալիս: Ես ել սատանի դալդի բան ա չերեում: Ելի ֆարաջավոր ա չես ասեմ: (Բոլոր դիմ են բռնում լեվ ուսադի: Միմեկիսը ցածր—«ո՛ւ ա», միմեկիսը—«այ հրեն», մի յերկուսը,—«հա տես» լեվ այլն):

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Տղաներ, դեան ա գալիս, պահվեք: Տեր-Բարսեղին ոգնենք վեր կենա, տարեք, պահվեք ծառերի ու քարերի չես, տեսնենք ես ի՞նչ հրեշտակ ա: (Բոլոր պահվում են: Մի պահ բեմը դատարկ, ապա մեկնում է աջից Հերիքնազը: Շատ զգույշ լեվ մեծ վախով մոտենում է ջրհորին լեվ սկսում է ուսադի փնտրել ջրհորի շուրջը, ֆառերի լեվ ցեխերի մեջ ինչ-վոր բան):

Ա. ՅԵՐԿ.—Արա, ես իմ քերն ա:

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Արա, Հերիքնազն ա:

Դ. ՅԵՐԿ.—Ես ժամին եստեղ...

Դ. ՅԵՐԿ.—Ինչ վոր փնտրում ա...

Ա. ՅԵՐԿ.—Յես պիտի մոտենամ...

Տ.-ԲԱՐՍԵՂ.—(Վոր Հերիքնազին նկատելուն պես «վայ ինձ, վայ ինձ» է փնփնթում). Վորդյակք, ձայն միք հանի, միք չերեա, կարող ա վախենալ, սիրտը ճաքի... Հանեք, չես կաղթեմ հիմի: Հալքած լուսնոտ ա:

Ա. ՅԵՐԿ.—Աղոթքդ քեզ ընի, քերս սկի չել լուսնոտ չի: Եստեղ ուրիշ բան կա, չեմ համբերում, պիտի չերեամ:

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Սպասի հլա, տեսնենք ի՞նչ պիտի անի: (Հերիքնազը լինել այդ տարունակում է փնտրել ու հանկարծ վրա չե ընկնում քեյից կուպած վզի փայլուն մանյակին: Վերցնում, սեղմում է կրծքին ու մի պահ մնում, ապա անմիջապես տրագ առաջանում բեմի առաջամասը):

ՀԵՐԻՔՆԱԶ.—Վալ ինձ, անաբուռի իրեն պատճառով, իր հոգու մեղքը շինքիս բարդվեց: Յես ի՞նչ պիտի անեմ, թե բացվեցավ ես բանը: (Առաջ գնում է դուրս):

Ա. ՅԵՐԿ.—(Տեղից, ել չհամբերելով). Զվախենա, Հերիքնազ, չես եմ:

ՀԵՐԻՔՆԱԶ.—Այ... (ձյուն է ու ընկնում բեմից դուրս):

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Արա, այ վայրենի, ախր ամեն ինչի ձե կա չե... (Բոլոր վազում են դեպի Հերիքնազը լեվ գրկած նրան բերում: Աջակողմում ջրհորի առաջ սեղավորվում: Հերիքնազը փոխված է Ա. յերիսասարգի ձեռքերին ու կրծքին):

Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Չուր քաշեցեք ջրհորից: (Բ. կոմսոմոյը վազում է, շուր է ֆառում ջրհորից: Բոլորն արագապես աշխատում են ուսադի բերել Հերիքնազին: Տեր-Բարսեղն առիթից ոգսկելով, ֆառ-ֆառ գալով անհետանում է: Ջրով բաց են անում Հերիքնազի հակասը, գլուխը):

- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Հերիքնազ, Հերիքնազ ջան: (Հերիքնազն աչքերը բացում է: Բոլորն ուրախանում են: Ա. կոմսոմոլն զգուշությամբ Հերիքնազի ձեռքից հանում է ապստանջանք, նայում է յեվ ձեռնում պահում):
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Դե մի պատմի տեսնենք, ի՞նչ ելիր անում գիշերվա ես ժամին ես ջրհորի մոտ:
- ՀԵՐԻՔՆԱԶ.—Հեյ...
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Վճնց հեյ...
- ՀԵՐԻՔՆԱԶ.—Հեյ, չեկել ելի... մերոնց կասե՞ք, հա... (Ակում է հեկեկալ):
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Սկի չվախենաս: Դու անկեղծ խոսա, սիրտդ բաց արա: Թե ոգնութուն պետք ըլի ամեն ինչ կանենք:
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Հանգստացիր և մի վախենա, դու խոսա: (Բոլորը փաշալեռում են):
- Դ. ԿՈՄՍՈՄ.—Մենք տեսանք, վոր դու եստեղ ես, բան ելիր փնտրում: (Յույց է ցալիս Հերիքնազին: Հերիքնազը ցնցվում է): Հետո չեկ ինչ-վոր ասացիր, են ել լսեցինք: (Հերիքնազը սարսափահուր, աչքերը չռած նայում է Ա. կոմսոմոլին, բոլորին ու յեղբոր կրծքին րնկած, նորից սկսում է լացը):
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Դու լացը թող ու պատմի:
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Մենք քեզ եղպես չենք թողնի: Կոգնենք ու կը պաշտպանենք, քեզ բան չի լինի, դու մենակ ճիշտն ասա: (Բ. կոմսոմոլին): Եստեղ մի բան կա ու անպատճառ կապ ունի ես տեր-Բարսեղի ու ես ջրհորի հետ: (Հանկարծ հիշելով): Տեր-Բարսեղին դու տես... (Բ. կոմսոմոլը պեպի տեր-Բարսեղը):
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Հերիքնազ ջան, հերիք ա, աղջի, դու ինչի՞ չես եղպես դողում,—խոսա յե...
- Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Տեր-Բարսեղը չկա:
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Վճնց թե, վաչ չես դրա... Փախել ա: Փնտրեցեք դենով, ջարդված եր, չեր կարա հեռու գնար, Հասեք, բերեք եստեղ, դործ ա բացվում: (Ա. կոմսոմոլը յեվ Դ. յերիսասաղը վազում են դեպի ձախ):
- ՀԵՐԻՔՆԱԶ.—(Գլուխը բարձրացնելով, աչքերը չռած, փա գալով): Վճնց, վճնց թե տեր-Բարսեղը չի կարա հեռու գնալ... Վճնց թե... Նրան տեսել եք...
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Բա, հենց հիմի ջրհորից հանեցինք ու մեզ հետ եր:

- ՀԵՐԻՔՆԱԶ.—(Բոլորովին շեկվելով ու նսեղով). Փառք քեզ, աստված ջան: (Ուրախացած, Սրտիս վրաից ասես մի ծանր քար ընկավ):
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Ձեմ հասկանում, ի՞նչ ես ասում: Կարգին պատմի իմանանք:
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Այո, պատմի ու հավատա, վոր մեզանից վոչվոր չի համարձակվի այդ մասին ուրիշ տեղ խոսի:
- ՀԵՐԻՔՆԱԶ.—Հա, հիմի կպատմեմ: Եդ անաբուռ տերտերն աղջիկ ժամանակիցս հետեիցս եր ընկել: Ուր հանդիպում նր, աչքով եր անում. խոստովանելիս, թե հաղորդելիս ել ինչեր ասես չեր ասում: Պաակվելուցս հետո ավելի դուռեց: Ելամեն որ, հա ինձ մոտ արի, հա ձերոնք տանը չեղած ժամանակ ինձ քեզ մոտ թող, հա սիրում եմ, հա պաչ ու... Ու ես իրիկուն, մթնում եր արդեն, մենակ ջուր ելի քաշում ջրհորից, տեսավ մարդ չկա, վրա պրծավ փաթաթվի, պաչի, ինձ կորցրած ավի, հրեցի, մեկ ել տեսնեմ չկա, ջրհորն ա ընկել: Ուշ, պառկելուս վախտը տեսա, վոր վզիս զարդը չկա: Ասի՝ եդ անամոթի ձեռքն ա ընկել, կտրվել, մնացել ա ջրհորի մոտ: Սիրտս ճաքեց: Եզուց պիտի բացվի ես գործը ու եդ զարդով պիտի իմանան վոր չես եմ: Սպասեցի, մինչև կես գիշեր, մինչև տանեցիք խորը քնեն: Եկա գտնելու:
- Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—(Դ. Յերիսի հետ բռնած ֆառ-ֆառ բերում են տեր-Բարսեղին). Ընը, տեր-Բարսեղը: Ձեր գալիս, ասում ա, հիվանդ եմ, ջարդված եմ, տարեք տուն, ասում ա, են աղջկան վախացրիք, տանը աղոթեմ նրա համար, ասում ա, ել չեմ իմանում, ինչ: Հա, ել ի՞նչ ելիր ասում:
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Այ չես քու... (Ուզում է ցատկել ու զարկել տեր-Բարսեղին):
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Բռնելով նրան), Սուս, սպասի, մարդ ուրբ հովիվի, տերտերի վրա չեկ ձեռք բարձրացնի: Սպասի մի տեսնենք (Տեր-Բարսեղին). Տեր-Բարսեղ, լա՛վ աղոթք ես արել մարդկանց անաստվածութան ու շնութան մեղքերի համար: Դու ուրիշ բան ասացիր, ես Հերիքնազը, սրան ճահաչում ես չե՞, սա ուրիշ բան պատմեց: Ես վո՞նց ա: (Տեր-Բարսեղը մնում է գլուխը կախ):
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Տո մի թողեք ե, չես դրա հողին դժոխք դրկեմ:
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—(Հանդարտացնում է). Սպասի...
- Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Աղթեք ելիր անում, ելի՞: Հրեշտակների հետ ընկելիք խոսելիս կարծես չե՞: Ասենք Հերիքնազը պակաս հրեշտակ չի: Ես մեկը դրուստ ես ասել:

430/38

- Դ. ՅԵՐԻՏ.—Մաշալլահ, տեր-Բարսեղ, համա գրուստ վոր քու
մոգոնած սատանեն հենց ինքդ ես լեղել:
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Յես ասում եմ մորուքը փետենք:
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Ձե, սպասի:
- Բ. ՅԵՐԻՏ.—Ձե, չկտրենք, վոր խալտառակվի:
- Գ. ՅԵՐԻՏ.—Ֆարաջեն ել վրայից հանենք:
- ՅԵ ՅԵՐԻՏ.—Գեղից քշենք:
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Սպասեք, տղաներ: Եղպես բաներ հարկավոր չի
անել: Ուրիշ բան...
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Ձե, պիտի մորուքը խուղենք ու ֆարաջեն հանենք:
- ԲՈՂՈՐԸ.—Հա, հա, պտի անենք:
- Ա. ԿՈՄՍՈՄ.—Միք ճշա, գեղը կզարթնի, սպասեք: Այ ինչ եմ
ասում: Ես գործը, տղաներ, եղուց պիտի հայտնենք գլուղ-
խորհրդին, ամբողջ գլուղին, շրջգործկոմին ու մի մեծ հրա-
պարակական դատ կազմակերպենք: Թող հնաեղ վարդապետ ես
սուրբ հովիվի, լեկեղեցու ես չարչու գործը:
- ՄԻ ՅԵՐԻՏ.—Հա, թող եղպես ըլի, համաձայն ենք:
- ՄԻ ՔԱՆԻՍԸ.—Ձե, պիտի հիմի փետենք սրա միբուքը:
- Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Ընկերներ, լեկեք լավ մտածենք: Պիտի թողնենք,
վոր խալխն ինքն անի սրա դատն ու դատաստանը: Մենակ
Հերիքնազի գործը հո չի: Եսպես ու նման գործեր կբաց-
վեն դատարանում: Ձեռք մի տաք, համոզվեցեք:
- ԲՈՂՈՐԸ.—(Բացի Ա. յերիսասարդից) —Լավ, թող եղպես ըլի:
- Ա. ՅԵՐԻՏ.—Թե կթողնուիք, լես զբան գիտեմ թե ինչ կանուի:
Դե, քեզ սուրբ ասողին: (Վրա գալու շարժում: Ա. կամսումովը
պանում է):
- Բ. ԿՈՄՍՈՄ.—Դե, հիմի թողեք զբան, վոնց ուզում ե ենպես ել
տուն գնա, իսկ մենք գնանք աներս, —շատ ա ուշ:
- ՄԻ ՔԱՆԻՍԸ.—Հա, գնանք: (Յերիսասարդներն ու կամսումյներն
արհամարհանքի արհայտություն ցուցաբերելով, Հերիքնազին
մեջներն առած դանդաղ շարժվում են դեպի ձախ, ինքնաբե-
րաբար սկսելով ու կամաց յերգելով. «Հնչում է արդեն զանգ:
դպրոցի, աշխատանքային մեր նոր դպրոցի» յերգը: Տեր-Բար-
սեղը շարժված լինելու նշանակմով ֆառ-ֆառ գալով, փորձող
սալով, գնում է դեպի աջ: Լսվում է առողաղների առաջին
ծուղուղուն: Կամաց-կամաց լուսանում է: Դեռ շարունակ-
վում է լսվել յերիսասարդների յերգի ձայնը):

ԳԻՆԸ 25 ԿՈՊ.

78

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0340680

34768